

فنون خانواده درمانی

نویسنده

سالوادور مینوچین - اچ. چارلز فیشمن

مترجمان

فرشته دیماری - فرح سیا

ویراستاری: گروه علمی رشد

پیشگفتار

دکتر باقر ثنائی

تهران - ۱۳۹۷

www.ketab.ir

Minuchin, Salvador	مینوچین، سالوادور
فنون خانواده‌درمانی / نویسنده سالوادور مینوچین و چارلز فیشمن؛ مترجمان فرشاد بهاری - فرح سیا؛ پیشگفتار باقر ثنائی. - تهران: رشد، ۱۳۹۷.	
ISBN: 978 - 964 - 6115 - 20 - 0	
Family therapy techniques	عنوان اصلی: فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا. ۳۹۲ ص.
	کتابنامه به صورت زیرنویس.
Fishman, Herman Charles	۱. روان‌درمانی خانواده. الف. فیشمن، هرمن چارلز، ۱۹۴۶ - ج. سیا، فرح، مترجم. د. ثنائی، باقر، ۱۳۲۴ - مقدمه نویسنده. ه. عنوان. و. عنوان: خانواده‌درمانی. کتابخانه ملی ایران
۸۰ - ۷۷۳۵ م	۶۱۶ / ۸۹۱۵ RC ۴۸۸ / ۵ / ۹ ف ۹

زمن خانواده درمانی

نویسندگان: سارا اورمینیوچین - اچ. چارلز فیشمن

مترجمان: فرح سیاهبازی - فرح سیا

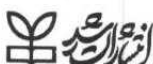
ویراستاری: گروه علمی رشد

پیشگفتار: دکتر محمد نائز

چاپ نهم: زمستان ۱۳۹۷ - شمارگان ۵۰ نسخه

چاپ هفتم: تابستان ۱۳۹۲ - چاپ هشتم: زمستان ۱۳۹۵

چاپ و صحافی: آرمانسا

مرکز نشر و بخش کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۴۱، تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶

فروشگاه: میدان انقلاب، روبروی سینما بهمن، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، شماره ۷۲

تلفن: ۶۶۴۱۰۲۶۲، ۶۶۴۹۸۳۸۶ - دورنگار: ۶۶۴۹۷۱۸۱

تهران - ۱۳۹۷

فهرست

۱۳	پیشگفتار - دکتر باقر ثنائی
۱۵	دیباچه - انتشارات هاروارد
۱۷	فصل ۱ - خرد جویی
۱۹	خود جوشی درمانبخش
۲۳	شیوه‌های تعلیم
۳۱	فصل ۲ - خانواده‌ها
۳۵	جزء کل فردی
۳۸	جزء کل زن و شوهری
۴۰	جزء کل والدینی
۴۲	جزء کل خواهر / برادری
۴۳	تحول و تغییر
۴۷	تشکیل خانواده
۴۸	خانواده‌های دارای فرزندان خردسال
۴۹	خانواده‌های دارای فرزندان مدرسه‌رو یا نوجوان
۵۱	خانواده‌های دارای فرزندان رشید
۵۳	فصل ۳ - الحاق
۵۵	استفاده درمانگر از خویشتن
۶۰	موضع نزدیک
۶۲	موضع میانه
۶۸	موضع
۷۱	مثال موردی

فصل ۴ - برنامه ریزی.....	۸۱
خانواده‌های دونفره.....	۸۳
خانواده‌های سه نسلی.....	۸۴
خانواده‌های دارای فرزند ولی‌گونه.....	۸۶
خانواده‌های تناوب غیبت.....	۸۷
خانواده‌های سرگردان.....	۸۸
خانواده‌های قیم.....	۸۹
خانواده‌های والد ناخوانده.....	۹۰
خانواده‌های شبیخ‌دار.....	۹۱
خانواده‌های خار.....	۹۲
خانواده‌های ران‌تن.....	۹۵
حدس زدن ساختن خانواده‌ها از روی مرآورده‌های اولیه.....	۹۶
فصل ۵ - تغییر.....	۱۰۱
درافتادن با نشانه مرضی.....	۱۰۵
درافتادن با ساخت خانواده.....	۱۰۷
درافتادن با واقعیت خانواده.....	۱۱۱
فصل ۶ - نوسازی.....	۱۱۳
فصل ۷ - فعال سازی.....	۱۱۹
حرکت اول: تعاملات خودجوش.....	۱۲۴
حرکت دوم: فراخواندن مرآورده‌ها.....	۱۲۷
حرکت سوم: مرآورده‌های جایگزین (پیشنهادی).....	۱۳۰
برجسته ساختن تعاملات خودجوش.....	۱۳۳
یک مثال از «چگونه - آن - را - انجام - ندهیم».....	۱۴۰
فصل ۸ - کانون توجه.....	۱۴۳
پرتگاهها.....	۱۴۶
استفاده از تغییر.....	۱۴۸

فصل ۹ - تشدید	۱۶۷
تکرار پیام	۱۷۰
تکرار مراوده‌های همشکل	۱۷۶
تغییر دادن زمان	۱۸۳
تغییر دادن فاصله	۱۹۵
مقاومت در برابر کشش خانواده	۱۹۶
فصل ۱۰ - رسازی	۲۰۱
فصل ۱۱ - مرزها	۲۰۷
فاصله روانی	۲۰۷
مدت زمان مراوده	۲۱۷
فصل ۱۲ - نامتعادل سازی	۲۲۷
پیوستن به اعضاء خانواده	۲۳۰
تناوب در پیوستن	۲۴۰
نادیده انگاشتن اعضاء خانواده	۲۴۱
اتلاف علیه اعضاء خانواده	۲۴۹
فصل ۱۳ - مکملیت	۲۶۳
درافتادن با مشکل	۲۶۸
درافتادن با کنترل خطی	۲۶۹
درافتادن با تأیید رویدادها	۲۷۱
فصل ۱۴ - واقعیت‌ها	۲۸۳
جهان‌بینی خانواده	۲۸۴
گسترش جهان‌بینی	۲۸۶
معتبر سازی جهان‌بینی	۲۸۷
درافتادن با جهان‌بینی	۲۸۹
فصل ۱۵ - سازه‌ها	۲۹۳

۲۹۴	+ نمادهای جهانشمول
۳۰۸	حقایق خانواده
۳۱۳	توصیه کارشناسانه
۳۲۷	فصل ۱۶ - اضداد
۳۲۹	مداخله‌های مستقیم، مبتنی بر اطاعت
۳۲۹	مداخلات اضدادی، مبتنی بر بی‌اعتنایی
۳۳۲	مداخلات سازشی، مبتنی بر اطاعت - بی‌اعتنایی
۳۳۴	گ. رابین به عنوان هم‌آوازان رومی
۳۴۰	پیگیری از سریر اضداد سیستمی
۳۵۱	فصل ۱۷ - نفاق - قیاس
۳۵۲	نارسایی‌های خواه‌آدا
۳۵۵	نقش خانواده
۳۶۱	پاسخ به بیمار معلوم
۳۶۸	مبادله کردن راه‌چاره‌ها
۳۸۱	فصل ۱۸ - فراسوی فن
۳۸۵	یادداشت‌ها
۳۸۹	واژه‌نامه

پیشگفتار

سالوادور مینوچین نویسنده کتاب حاضر یکی از بنیانگذاران نافذ و خلاق مشاوره خانواده و یکی از قوی‌ترین سالارپردازان دیدگاه سیستمی در مشاوره و روان‌درمانی خانواده است. امروزه نظر کردن به رفتار فرد در بافت سیستمی و وسیع‌تر به عنوان یک ابزار قوی بررسی درک رفتار انسان یک امر عادی و مورد تائید است. اما رسیدن به پذیرش دیدگاه سیستمی کار ساده‌ای نبود. گذر از دیدگاه‌های فردی و روان‌روانی و رسیدن به تلقی سیستمی پاتولوژی مرهون اندیشمندان قوی و بصیری مانند ستوار مینوچین است که در اوج تأکید روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی بر تلقی فرد به عنوان واحد درمانی، با تلاش و تأکید بر اهمیت بافت یا سیستم خانواده باعث تغییر بنیادین در مفروضات روان‌درمانی شدند.

این مهم یک شبه صورت نگرفت. مینوچین از سال ۱۹۶۷ که به یاست کلینیک راهنمایی کودک فیلادلفیا^۱ منصوب شد، ۱۵ سال تلاش کرد تا روش کار این کلینیک را به دیدگاه سیستمی متحول کند. او در این کلینیک جانشین فرد آلن^۲ شد که در بازی درمانی کاره یک اشتها دارد. نظرات تازه و نوآوری‌های مینوچین در ابتدا مورد استقبال اعضای کلینیک واقع نشد. رویارویی‌های متعددی بین او و اعضای نهادهای سنتی روان‌پزشکی رخ داد. اینک درگیری مینوچین و مباحث او جلسات درمان تیمی بر سر ارجحیت دیدگاه سیستمی بر دیدگاه درون‌فردی کلاسیک به صورت انسان درآمده است. اما او بالاخره توانست در کلینیک راهنمایی کودک فیلادلفیا محیطی ایجاد کند که در آن تمام اعضای خانواده به عنوان واحد بیماری مورد درمان قرار گیرند. در نتیجه تلاش‌های او نه فقط اعضای کلینیک فیلادلفیا، بلکه کل جامعه

مشاوره و روان‌درمانی دیدگاه او را پذیرا شدند. به عبارتی، موفقیت مینوچین مصداق موفقیت دیدگاه سیستمی مشاوره و درمان خانواده به‌طور کلی است. امروز ما سیستمی‌ها به‌خود می‌بالیم و از میوه و ثمرات این تلاش‌ها بهره‌مندیم، زیرا دیدگاه سیستمی خانواده از محک سه دهه تلاش برای جداسدن از روان‌پویایی سربلند بیرون آمده و هویتی مستقل دارد. دیگر نیازی نیست که به‌غیرسیستمی‌ها چیزی را ثابت کنیم، حالت دفاعی نداریم و جایگاه خود را پیدا کرده‌ایم.

مینوچین به‌مفهوم خانواده به‌عنوان یک سیستم عاطفی تحقق بخشید. او از قریحه طبیعی خود، یعنی از مثر تشدید کردن آستانه عاطفی متعارف خانواده جهت درمان، یک مهارت قابل تدریس ساخت. این هنر در کار مینوچین با خانواده‌های روانتنی از همه آشکارتر است. او با استفاده از کاوش استراتژیک خود شرایطی ایجاد می‌کند که خانواده بتواند در آن شرایط یکدندگی^۱ خود را رها کرده و تیره‌بختی خود ببیند. به‌مینوچین امتیازات دیگری هم می‌توان داد. او در فضایی که خطر مرکبیت یا تن درمانگر وجود دارد، کنجکاوی خود را بر خانواده، مشکلات و کارایی آن متمرکز می‌کند. اساساً ما را متوجه الگوهای قابل تشخیصی می‌کند که خانواده‌ها را از نظر روش آنها برای حل مشکل و شوه‌های آنان برای تسهیل یا فلج کردن رویکرد درمانی متمایز و مشخص می‌کند.

گوش دادن خلاق و دیالوگ شاعرانه مینوچین با خانواده‌ها مشهور است. همزیستی تضادها هرگز آرامش او را به‌هم نمی‌زند. با این که مینوچین هرگز به‌طور کامل رویکرد بین‌افردی یا درون‌فردی نداشته، در درمان «وضعیت» را مفروض می‌گیرد و نهایت سعی خود را برای ایجاد تغییر به‌عمل می‌آورد و در همان «وضعیت» طوری عمل می‌کند که کنش‌های سرگذشت، تخیل و دنیای درونی خانواده هرکدام در حل مشکلات انسان‌ها جایگاه خود را پیدا کند. زیر منظومه‌های درهم بافته خانواده از ائتلاف‌های پنهان و آشکاری تشکیل شده که برای تغییر شکل سیستم باید آنها را از نو شکل داد. شیوه مینوچین برای انجام این کار، خدمت بزرگی بود.

از آثار مینوچین، عمده‌ترین آنها کتاب *خانواده و خانواده‌درمانی* است که دیدگاه نظری مینوچین را همراه با راهبردهای کلیدی او دربر دارد.

کتاب حاضر، فنون درمانی کار مینوچین را به‌شکل زیبایی در سه بعد کلی مطرح می‌کند. این ابعاد عبارت از «در افتادن با نشانه مرضی»، «در افتادن با ساخت خانواده» و «در افتادن با

واقعیت‌های خانواده» است. کلیدی‌ترین واژه کتاب حاضر Challenge است که معادل «دراختدادن» یا «برای آن به کار رفته است. برابر نهاده‌های این واژه در فارسی متعدد است، اما این کتاب جز با همین معادل قابل ترجمه و روان نبود.

احاطه بر فنون درمانی کتاب حاضر با پشتوانه مفاهیم نظری مینوچین در کتاب خانواده و خانواده‌درمانی او، زیربنای لازم برای کار نظری و عملی خانواده‌درمانی ساختی را به خواننده می‌دهد. مطالعه این کتاب به پویندگان مباحث جدی مشاوره و روان‌درمانی خانواده قویاً توصیه می‌شود.

باقر ثنائی

استاد مشاوره و روان‌درمانی خانواده

۱۳۷۹/۸/۷

منابع:

مینوچین، س. (۱۳۷۵). خانواده و خانواده‌درمانی. ترجمه باقر ثنائی. تهران: امیرکبیر.

Fishman, H.C. and R. L. Ramey, B.L. (eds.) (1986). *Evolving Models for Family Change: A Volume in Honor of Salvador Minuchin*. New York: The Guilford Press.